

Tvorivá dielňa s deťmi bola pre Juraja Martišku úžasnou skúsenosťou

Ilustrátor Juraj Martiška, ktorý počas festivalu Dni detskej knihy 2017 navštívil Spojenú školu v Piešťanoch, deti úplne očaril. Témou tvorivej dielne bola kniha Červík Ervín, ktorú tento vzácny hosť ilustroval. V krátkom rozhovore s ním sme sa dozvedeli aj to, ako tvorí.

Pán Martiška, ako sa Vám dnes s deťmi na workshope pracovalo?

Prekvapivo. *(smiech)* To je asi všetko, čo sa k tomu dá povedať, lebo majú taký svoj svet, do ktorého sa nedá vniknúť, ale môžu nás tam pustiť. Podľa toho, do akej miery sme im sympatickí alebo nie sa dokážu otvoriť a nechať nás vstúpiť na krajíček svojho sveta. Majú iný svet, ktorý je plný emócií, a až keď majú pocit bezpečia, tak ich púšťajú von, a to je ich svet, ktorý vôbec nepoznáme. Je to pre nás proste prekvapenie. Ak by s nimi človek robil asi aj častejšie, stále to bude o niečom inom. Takže je to úžasná skúsenosť.

Dokážete Vás práve takéto tvorivé dielne pri práci inšpirovať?

Určite, lebo keď ilustrátor tvorí pre deti, ony síce niektoré už nie sú také malé deti, ale ten ich svet je v podstate bližší k deťom, tak to inšpiruje. Inšpiruje aj tá sloboda, tá bezprostrednosť. My dospelí už máme mantinely, za ktoré nechceme ísť, alebo z nejakého racionálneho dôvodu ich neopúšťame, ale ony ich nemajú. My z logického dôvodu niečo nespravíme, lebo sa hanbíme alebo si myslíme, že to nie je správne. Ony to nepoznajú, ony to pustia a je to tiež skúsenosť. Bolo by to pre nás oslobodzujúce, ak by sme sa takto dokázali prejaviť. A to výtvarné umenie tým, že je to slobodný, voľný prejav, nejaké vyliatie emócií, tak to človek možno dá o to ľahšie a rýchlejšie von.

Premietate samého seba do ilustrácií? Ak áno, tak zámerne alebo nezámerne?

Osobne si myslím, že nie, ale pán Sliacky (*Ondrej Sliacky, spisovateľ*), keď po nejakom čase videl prvýkrát moje veci, tak povedal, že presne vedel, kto to kreslí. Pritom nepoznal môj rukopis. Ale ešte kým som bol na škole, tak som mu poslal nejaké obrázky na uverejnenie do časopisu Slniečko. Vtedy to tak zapadlo, že na komunikáciu nebolo veľa času, ale niekoľko rokov potom, keď ich videl povedal, že si myslel, že som to ja. Takže, asi sa to tam nejakou prejavuje, ale ja to tak nevnímam, že by som sa tam v nejakej osobe alebo v niečom spodobnil.

Kedy sa Vám najlepšie pracuje?

Keď je veľmi veľa roboty, tak človek nemôže veľmi špekulovať či sa mu chce, či sa mu nechce. Tie termíny sú niekedy dôležitejšie než niečo takéto, ale samozrejme, že každý má nejaký ten čas, kedy je to ideálnejšie a kedy je to menej ideálne. Ale v dnešnej dobe telefónov nie je problém vypnúť ho a urobiť si čas a klud aj počas dňa. Osobne je to tak skoro ráno alebo poobede.

Je ilustrátor schopný niečo vytvoriť, aj keď sa mu nechce?

To je práve tá vec, že keď termíny tlačia, tak musí. Tá práca je ale aj zábava. Včera som dostal otázku, že čo robím, keď mám voľno, keď mám čas. Tak som povedal, že kreslím. A keď

nemáte čas? Tak kreslím. A čo robíte v práci? Kreslím. Takže pre mňa je kreslenie prirodzená činnosť. Keď výtvarník potrebuje nápad, tak ho musí niekde nájsť. Každý má nejaké iné spôsoby si pomôcť a nachádzať tieto veci.

Aké sú Vaše metódy na získanie inšpirácií?

Niekedy je to prehrabávanie sa v starších veciach. Nemyslím tým tie finálne obrázky, ale skicáre, kde človek premýšľa nad tými vecami tak úplne primárne. Keď si robím knižku, tak na začiatku po prvom prečítaní si kreslím po rôznych kúskoch papierov, skicároch a knižkách, čo mám na kreslenie. Takže z toho sa dá tak viac čerpať, lebo to sú veci ešte neuzavreté a sú len takými náznakmi. Takže niekedy je toto jeden zo spôsobov. Ale väčšinou je už na to človek nejakou naučený. Nehovorím, že vždycky to ide tak jednoducho, ale dá sa to.

Koľkokrát musíte prečítať knihu, aby ste vedeli, čo chcete nakresliť?

Niekedy stačí jedenkrát. To úplne prvé čítanie je najdôležitejšie. To si kreslím priamo cez ten text. Vtedy musím, lebo sa často stalo, že niečo som si takto pokreslil a potom som si čítal knihu druhýkrát a začal som kresliť na iný papier a musel som sa vrátiť späť, lebo tá prvotná myšlienka, ten prvotný nápad bol taký svieži. Ale niekedy sa stane aj opačná vec, ktorá sa mi stala minulý rok, že som sa vlastne vykreslil. Robil som knihu trikrát, že som si ju naskicoval znova a znova a znova. A keď som už išiel robiť definitívny obrázok podľa rozmeru knihy, tak som zrazu mal problém, lebo tá iskra z toho, ten náboj, čo pri tom je, tá prvá invencia má v sebe to napätie, či to človek dá. A keď to „pokúša“ viackrát, tak sa môže stať, že sa ten náboj niekde vyparí, vytratí a zrazu je to obrázok, na ktorý sa človek pozerá ako na úplne bežnú prácu, ktorá nemá okrem manuálnej rutiny v sebe nič. A potom to je zlé. Ilustrátor potom potrebuje zase hľadať, vrátiť sa naspäť a niekedy to trvá dlhšie.

Odovzdali ste aj prácu, s ktorou ste neboli spokojný?

Osobne by som to neurobil asi nikdy, lebo človek ide so svojou kožou na trh. Takže by to bolo veľké riziko. Myslím si, že som to neurobil. Aspoň si nespomínam, že by sa to stalo. Jasný, že môže to byť práve tým, že ten výtvarný prejav je trošičku aj dielom náhody, toho okamihu. Ľudia, ktorí pozerajú futbal vedia, že ten futbalista trafil do „vinkla“, ale on to netrafí preto, že sa mu to náhodne podarí, ale preto, že to na tom tréningu denno-denne trénuje. Tak isto aj výtvarník sa snaží natrénovať a nacvičiť svoju ruku tak, aby tie povely už automaticky vykonávala a snažila sa zviditeľniť predstavu, ktorú má výtvarník v hlave. To je vlastne tá najťažšia vec. Moja predstava môže byť akokoľvek úžasná, proste dokonalá v tom, čo by som v konkrétnej textovej pasáži chcel urobiť, ale tá ruka nejakým spôsobom nepracuje, alebo to nechce dať na papier. A to cvičenie je taká cesta k tomu nájsť ten spôsob. No a to čítanie knihy je dôležité, aby človek nezabudol na nejaké detaily.

Ďakujeme pekne za rozhovor, prajeme Vám veľa nových inšpirácií a poslušnú ruku pri tvorení.

Podujatie: Festival Dni detskej knihy 2017

Program: Meduška a zázračné vajíčko, workshop

Piešťany 12. apríla 2017

Autor rozhovoru: Martina Lešková
Účastník rozhovoru: Juraj Martiška